

# ЛісоВик

лісун, полісун, гайовик, боровик, праведний дід, лісовий пан



Добрий,  
справедливий



Живе в лісі. Зимує  
в барлозі з ведмедем



Безсмертний;  
володіє даром  
перевертництва; має  
лише ліве вухо, яке  
все чує; провісник  
небезпек; охоронець  
і захисник лісу й усіх  
його мешканців,  
зокрема духів



Мідь, проточна вода,  
соль, кочерга



Гостинці (хліб,  
солодощі), в особливих  
випадках кровні  
приношення: чорний  
півень, чорний козлик



Ріт



Синій ліс

**Г**осподар лісового царства, його дух-оборонець, хранитель, захисник.

Наші предки вірили, що коли ліс сягає певного обширу, накопичує достатньо внутрішньої енергії, він отримує щось схоже на свідомість і волю, які матеріалізуються в дух. Чим сильніший та здоровіший ліс, тим могутніший лісовик. Це справжній син лісу.

Це дух-одинак, бездітний і неодружений (не плутайте його з російським лєшим, який має жінку-кікімору й дітей-обмінчат), тому не зацікавлений у накопичувані матеріальних благ.

Залежно від обставин, лісовик легко змінює подобу. Може обертатися на велетня, вищого за найбільше в лісі дерево, а може щезнути в траві, наче мурашка. Він легко стає сухим пнем, купиною, грибом чи звичайним мохом; за секунду перетворюється на птаха чи звіра, найчастіше на ведмедя, вовка та пугача. Може набирати й людської подоби. Тоді це невисокий на зріст дідок. Шкіра в нього сіро-синя



чи сіро-зелена та де-не-де поросла мохом. Кажуть, що з віком шкіра лісовика змінює колір: чим він старший, тим зеленіший. У лісового пана геть відсутні брови та вій. Очі — булькаті й зелені. Коли він гнівається, ті змінюють колір, стають оранжевими. Волосся на голові, вуса й борода сіро-зелені. Лісовик має тільки одне вухо — ліве, — і воно велике та всечуюче.

Лісовик — істота справедлива й без причини не карає. Усі лісові духи та звірі скоряються йому. Жодна подія в лісових володіннях не відбудеться без його відома та дозволу. Він передбачає небезпеки. Кажуть, що перед початком невідворотної пожежі лісовик гучно сурмить у ріг, попереджаючи всіх мешканців лісу про загрозу.

Мисливці, лісоруби, пастухи, звичайні селяни-збиральники намагалися дотримуватися неписаних правил поведінки в лісі, щоб не розгнівити лісовика.

Звіролови не полювали в пору розмноження тварин, не вбивали заради розваги. Першу спійману здобич вони обов'язково залишали в дар шановному пану лісовику.

Лісорубам рубати деревину можна було тільки взимку, коли ліс спить. І брати лише дерева, пошкоджені буревієм, старі чи хворі або в тих місцях, де вони росли загусто. «Дерево — то жива істота», — свято вірили наші предки. До того ж це й домівка для дрібного звіра, комах та деяких лісових духів.

Інколи з лісовим паном укладали угоди. Для цього спеціально йшли до лісу 24 червня — напередодні свята Купала (за язичницькою традицією). Пастухи в угоді просили небагато: щоб лісовий звір молоко з корів не смоктав, худобу в болота й у хаші не заганяв та на неї

не полював. За це приносили лісовикові жертву у вигляді чорного півня чи чорного козлика. У разі «порушення» угоди писали скарги — на широкій дощі, яку підвішували до гілок дуплистих дерев у гущавині. Вірили, що лісовик обов'язково прочитає та суворо покарає винуватця.

За деякими повір'ями, людина могла укласти й осоловливий, кровний, договір із лісовим господарем. Той, хто на таке зважувався, ставав «сильним» чаклуном. Плата за це — закладена власна душа або душа своєї ще не народженої дитини.

За віруваннями наших пращурів, якщо ви прийшли в ліс погуляти чи позбирати ягоди-гриби-трави, насамперед слід попрохати дозволу увійти: «Дух лісу, до тебе з добром прийшов, дітям твоїм дари приніс. Дозволь у володіння твої ступити, дозволь від щедрот твоїх дещицю отримати. Кошки добром лісовим наповнити. Уклін низький тобі, господарю лісу, кладу й закон твій визнаю». Обов'язково слід принести кусень хліба, покласти його під дерево чи на пеньок — це ваш гостинець лісовику. Тепер можна сміливо заходити.

Якщо раптом випадково заблукали, можете попросити допомоги в лісовика. Треба промовити: «Дух лісу, тебе шаную й закон твій бережу, а зараз про милість тебе прошу. Лісом ти мене не кружляй, галявинами та глухими стежинами не води, з володінъ своїх мене відпусти, стежку до домівки покажи». Тоді слід притулитися спиною до будь-якого дерева і прислухатися. Вам обов'язково буде знак, у який бік іти.

Та коли ви накапостили в лісі — начувайтесь. Обдурити лісовика неможливо. Звісно, ви обов'язково заблукате. Тоді він з'явиться перед вами в подобі діда, пообіцяє